

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра: публічного управління та адміністрування
(повна назва кафедри)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Організаційно-правовий механізм
державного регулювання процесів формування та
використання електронних інформаційних ресурсів»

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування заочної
форми навчанням Кусій А. Б.

Керівник: Фасолько Т. М., доцент
кафедри, кандидат економічних наук,
доцент

Рецензент: _____

АНОТАЦІЯ

Кусій А. Б. Організаційно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів. – Рукопис.

У магістерській роботі запропоновано розв'язання актуального наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Для цього розкрито зміст поняття електронні інформаційні ресурси - це інформаційні ресурси, що зберігається в електронному чи комп'ютеризованому форматі і може бути досягнутий, знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології обробки даних.

Виокремлено моделі державного регулювання в сфері інформаційних ресурсів: централізована модель, що є зручною для оперативної інформаційної взаємодії, однак має вищу ступінь уразливості з точки зору інформаційної безпеки; децентралізована модель, яка відповідає цілям інформаційної, але при цьому передбачає технологічні перешкоди для інформаційної взаємодії; компромісна модель, що передбачає координацію державних інформаційних систем з централізованим зберіганням не всіх даних, а тільки тих, які необхідні для виконання координуючої функції.

Запропоновано впровадження трирівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів

Ключові слова: державне регулювання, організаційно-правовий механізм державного регулювання, інформація, інформаційний ресурс, електронний інформаційний ресурс, електронне урядування, електронна держава.

SUMMARY

Kusiy A.B. Organizational and legal mechanism of state regulation of the formation and use of electronic information resources. - Manuscript.

The master's thesis proposes the solution of a topical scientific problem, which consists in the theoretical substantiation and development of practical recommendations for improving the organizational and legal mechanism of state regulation of the formation and use of electronic information resources.

For this purpose, the concept of electronic information resources is disclosed - these are information resources that are stored in electronic or computerized format and can be reached, found and converted by means of an electronic network or other electronic data processing technology.

The models of state regulation in the field of information resources are distinguished: centralized model, which is convenient for operational information interaction, but has a higher degree of vulnerability in terms of information security; a decentralized model that meets the goals of information, but provides technological barriers to information interaction; a compromise model that provides for the coordination of state information systems with centralized storage of not all data, but only those that are necessary to perform the coordinating function.

The introduction of a three-tier system of access to public electronic information resources in the National Register of Electronic Information Resources is proposed

Keywords: state regulation, organizational and legal mechanism of state regulation, information, information resource, electronic information resource, e-government, e-state.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	9
1.1. Сутність та зміст електронних інформаційних ресурсів.....	9
1.2. Закордонний досвід державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів.....	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ.....	21
2.1. Характеристика нормативно-правової бази регулювання сфери інформаційних ресурсів.....	21
2.2. Аналіз системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів.....	29
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	40
3.1. Модернізація інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів	40
3.2. Уніфікація нормативно-правового механізму державного регулювання процесу формування та використання електронних інформаційних ресурсів	49
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Інформаційна насиченість всіх сфер життєдіяльності спричиняє значний вплив на суспільний прогрес і є предметом особливої зацікавленості держави, що, в свою чергу, ставить на порядок денний питання про створення досконалих, науково обґрунтованих засад державного регулювання інформаційної сфери.

Держава як регулятор суспільних процесів має сприяти розвитку інформаційної сфери, не допускати негативних побічних проявів цього розвитку, тим самим забезпечити розбудову в Україні інформаційного суспільства.

Надзвичайну актуальність дослідження підтверджують численні керівні документи державної політики: Стратегія сталого розвитку «Україна 2020», Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, Концепція розвитку електронного урядування в Україні, Концепція розвитку електронної демократії в Україні, а також постанова Кабінету Міністрів «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» від 10 травня 2018 р. № 357.

Електронні інформаційні ресурси є головною складовою, що забезпечує реалізацію завдань державної інформаційної політики та політики в сфері інформатизації, інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади та створення системи електронного уряду, задоволення інформаційних потреб держави, суспільства, бізнесу та громадянина.

Теоретико-методологічні аспекти функціонування і вдосконалення системи державного управління в інформаційній сфері присвячені праці таких авторів як: В. Авер'янов [1], А. Дегтяр [8], О. Крюков [19], І. Куспяк [20], І. Лопушинський [22], В. Малиновський [23], В. Мороз [28], А. Семенченко [12], А. Серенок [71], О. Соснін [73], С. Чукут [79] та інших.

Правові аспекти формування та реалізації державної політики в інформаційній сфері розглядали: І. Арістова [3], В. Брижко [6], Ю.Бурило [5], О. Логінов [21], Б. Кормич [18], А. Марущак [24], А. Новицький [29], І. Панова [30], В. Ромащенко [69], В. Цимбалюк [77], М. Швець [81], О. Яременко [82] та інші.

Однак, попри такий значний доробок, недостатньо розробленими є питання державного регулювання суспільних відносин, пов'язаних з електронними інформаційними ресурсами. Передусім, це стосується вирішення завдання формування єдиних організаційно-правових засад державного регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів. Потребує удосконалення організаційно-правовий механізм доступу до електронних інформаційних ресурсів, створених за публічні кошти, та їх вторинного використання. Власне це й визначає актуальність теми магістерської роботи.

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Для досягнення поставленої мети в роботі були визначені та вирішені такі **завдання**:

- з'ясувати сутність та зміст електронних інформаційних ресурсів;
- вивчити особливості закордонного досвіду державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів;
- охарактеризувати нормативно-правову базу регулювання сфери інформаційних ресурсів в Україні;
- здійснити аналіз системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів в Україні;
- визначити концептуальні засади модернізації інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів;

– удосконалити нормативно-правовий механізм державного регулювання процесу формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Об’єктом дослідження є державне регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Предмет дослідження – це організаційно-правовий механізм державного регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Методи дослідження. В магістерській роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи, які дозволили обґрунтувати і удосконалити організаційно-правовий механізм державного регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Для вирішення певних проблем були використані такі методи дослідження: порівняльно-правовий та історико-правовий методи використовувалися в процесі дослідження й аналізу закордонного досвіду; системний підхід застосовувався для висвітлення стану наукової розробки проблем державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів, а також питань природи механізмів державного регулювання та його складових; метод екстраполяції та прогнозування – для розроблення рекомендацій і пропозицій органам державної влади та органам місцевого самоврядування щодо визначення перспективних напрямів удосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів.

Інформаційною базою дослідження є наукова вітчизняна та зарубіжна література за темою дослідження, нормативно-правові акти України, міжнародно-правові акти, аналітичні та звітні документи.

Практичне значення отриманих результатів. Основні теоретичні положення магістерської роботи були виведені на рівень конкретних концептуальних та практичних висновків, пропозицій та рекомендацій щодо

удосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання формування та використання електронних інформаційних ресурсів в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Сутність та зміст електронних інформаційних ресурсів

Наприкінці ХХ ст. помітно підвищилася значимість інформації, що призвело до формування інформаційного середовища. Основні причини даного процесу полягають у збільшенні інформаційних потреб людей і перетворенні інформації в економічну категорію. Вона отримує ринкову оцінку відповідно до своєї значимості для суб'єкта. Виникнення інформаційного ринку, де інформація може купуватися і продаватися, пов'язано не тільки з рівнем розвитку високоточної, цифрової і телекомунікаційної техніки, а й значною децентралізацією - підвищенням ступеня свободи індивідуумів, груп і регіонів сучасного суспільства.

Підтримка процесів розвитку сфери інформаційних послуг в контексті все більшого розвитку процесів інформатизації та цифровізації економічних відносин входить до числа стратегічних орієнтирів практично всіх найбільших держав світу. Отже, на даний момент можна говорити про процес становлення єдиного інформаційного простору як на рівні регіонів, так і на світовому рівні, що визначає актуальною проблему регулювання даної сфери і можливості її контролю і розвитку. В значній мірі це відноситься і до України.

Держава стає основним інститутом, який забезпечує випереджальний розвиток інформаційної сфери. Реалізація інформаційної політики представляє собою комплексну багатовимірну задачу державного управління, яка передбачає нормативно-правові, організаційно-технологічні, техніко-економічні та соціальні компоненти.

Таким чином, для постіндустріальної соціально-економічної системи є доцільним поєднання широкого використання ринкових механізмів з масштабним структурно-інституціональним втручанням у вигляді

національного і наднаціонального планування, частково індикативного, регуляційного та директивного характеру. В області інформаційної політики держава покликана забезпечити інформаційне обслуговування населення та інституційних структур громадянського суспільства на основі розвитку масового інформаційного обміну і масових комунікацій; інформаційні потреби системи органів державної влади та місцевого самоврядування; інформаційну взаємодію громадянського суспільства і влади.

Еволюція інституту державного регулювання, надання йому додаткових функцій в рамках переходу до інформаційного суспільства, надає істотний вплив на підвищення ролі його інформаційно-аналітичної діяльності. Процес інформатизації економічних відносин посилює значимість інформаційних ресурсів органів влади, висуває нові вимоги до їх якості, системної організації, актуалізує необхідність створення спеціальних інституційних форм.

Для розуміння ролі і місця електронних інформаційних ресурсів в сучасному суспільстві необхідно дослідити поняття «інформаційний ресурс», «електронний інформаційний ресурс» (табл.1.1).

Таким чином, електронні інформаційні ресурси як один з головних видів нематеріальних ресурсів, що відрізняється від традиційних інформаційних ресурсів способом зберігання та доступом до нього, що має особливе значення для розвитку інновацій в приватному та державному секторі та інформаційного суспільства.

Інформаційні ресурси, що використовуються в державному регулюванні соціально-економічних систем, досить різноманітні (рис. 1.1) і динамічні, що створює певні труднощі в їх організації та ефективному використанні.

На думку Грицяк Н.В. та Литвиної Л.В. найпоширенішими та загальновідомими видами електронних інформаційних ресурсів є [7]: бази даних; електронні видання; мультимедійні системи; гіпертекстові системи; інтернет-ресурси.

Визначення поняття «інформаційний ресурс» та «електронний
інформаційний ресурс»

Рис. 1.1. Види інформаційних ресурсів, що використовуються в державному
регулюванні соціально-економічних систем

Примітка. Складено автором.

З метою комплексного визначення змісту електронних інформаційних ресурсів відповідно до мети нашого дослідження, вважаємо за доцільне провести аналіз різноманітних форм і методів регулювання процесів інформатизації. До них відносяться законодавчі акти, що регулюють інформаційні відносини; адміністративні методи, включаючи, наприклад, вимоги до урядових установ мати концепцію інформаційного розвитку; рекомендаційні акти міжнародних організацій; національні програми інформатизації тощо.

Можна виділити наступні основні форми державного регулювання [26]:

– закони, що регулюють інформаційні відносини в суспільстві, розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій, комп'ютерне право;

– правові рекомендаційні акти міжнародних організацій, наприклад Ради Європи або Організація економічного співробітництва і розвитку, завдання яких - уніфікувати національні законодавства з урахуванням глобального характеру інформаційних технологій і сучасних телекомунікацій;

– національні програми інформатизації або доповіді, в яких викладаються стратегія і тактика інформатизації та комп'ютеризації країни з урахуванням необхідних ресурсів, оцінки соціальних наслідків і економічних переваг;

- міжнародні проекти, націлені на спільне наукове і технологічне опрацювання найбільш перспективних напрямків в області інформаційних технологій, створення нових поколінь обчислювальної та телекомунікаційної техніки;

- ліцензування і сертифікація програмних продуктів, інформаційної техніки, мереж телекомунікацій, баз і банків даних і т. ін .;

- податкова і митна політика, що стимулює вкладення капіталу в інформаційний сектор економіки, що захищає внутрішній ринок або, навпаки, створює конкурентне середовище;

- встановлення пріоритетів в області підготовки кадрів;

- створення спеціальних урядових органів, які координують діяльність по інформатизації, оцінюють відповідні проекти і розподіляють бюджетне фінансування;

- розробка і впровадження єдиних стандартів для інформаційної техніки і телекомунікацій.

Разом з тим можна виділити три основні проблеми державного регулювання в сфері інформаційних ресурсів:

1. Історично склалася замкнутість процесу інформатизації, що здійснюється суб'єктами державного регулювання за територіальним або відомчим принципом. Аналіз існуючих тенденцій прийняття органами державного регулювання різного рівня інституційно-замкнутих на себе рішень в області інформаційних ресурсів дозволяє виділити наступні визначальні чинники:

- недостатній розвиток продуктивних сил і виробничих відносин, що обумовлює наявність технічних і організаційних труднощів інтеграції з системами інших відомств;

- інституційні проблеми інформаційної безпеки, побоювання несанкціонованого доступу до службових даних ззовні.

2. Об'єктивні передумови поведінки державних службовців, що визначаються двоїстістю інституту держави в ситуації інформаційної асиметрії. Проблема «принципал - агент» на рівні державного управління має свою специфіку: значна протяжність ланцюжка агентування, невизначеність принципала, мультизадачність, провокують ситуацію конфлікту інтересів, в якій знаходиться державний службовець.

3. Стан формальних правил взаємодії зацікавлених суб'єктів, нормативно-правова база, що регулює відносини з приводу формування і використання інформаційних ресурсів.

Таким чином, на практиці всі регулюючі чинники тісно переплітаються, доповнюють один одного, і їх правильне і продумане поєднання може привести до бурхливого прогресу в області інформатизації і, як наслідок, сприятиме зростанню економіки, згладжування соціальних протиріч, духовному збагаченню людей. При цьому інформатизація, так само як і комп'ютеризація, повинна розглядатися не як самоціль, а як засіб досягнення раніше відомих цілей - підвищення ефективності виробництва, зростання конкурентоспроможності економіки в цілому, більшої інформованості громадян тощо.

1.2. Закордонний досвід державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів

Важливим завданням нашої магістерської роботи є вивчення іноземного досвіду державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів з метою адаптації позитивних його аспектів до українських реалій. У цьому контексті першочергово необхідно провести аналіз правового регулювання інформаційної взаємодії різних державних інформаційних систем, що має на меті створення єдиного інформаційного простору в сфері публічного управління. У зв'язку із цим доцільним є виділити деякі моделі реалізації

названих цілей, що відрізняються принципами і методами організації інформаційної взаємодії.

Низці держав ЄС (Естонія, Франція, Німеччина та ін.) притаманний централізований підхід до організації інформаційної взаємодії.

Централізована правова модель характеризується наступними ознаками:

- загальне правове регулювання в сфері створення і адміністрування державних інформаційних систем (у Франції діє Хартія принципів взаємодії державних інформаційних систем [86], Декрет про державну інформаційно-комунікаційну систему [84]; в Німеччині - Закон про просування електронного уряду [14], в Естонії - Акт про публічну інформацію [14] і Принципи управління сервісами та інформацією [14]);

- велика роль спеціалізованих органів, координуючих взаємодію між державними інформаційними системами (у Франції функціонують Міжвідомча дирекція з управління національними інформаційними системами - DINSIC, Генеральна дирекція цифрового розвитку та інформаційно-комунікаційних систем - DGNUM);

- єдина технологічна платформа взаємодії державних інформаційних систем (наприклад, у Франції діє Єдина система електронного міжвідомчої взаємодії Франції – RIS [83], в Естонії - X-road).

У деяких країнах (наприклад, в Австралії) реалізована децентралізована модель інформаційної взаємодії. Для децентралізованої моделі характерні такі ознаки:

- прийняття на загальнодержавному рівні стратегії інформаційної взаємодії, яка закріплює лише загальні принципи взаємодії інформаційних систем (в Австралії прийнята Національна урядова стратегія обміну інформацією - NGISS791, яка не встановлює однакового підходу до забезпечення взаємодії, а обмежується загальним підходом до обміну інформацією на всіх рівнях державного управління);

- переважно галузевий характер організації інформаційної взаємодії;

- пріоритет угод про інформаційну взаємодію між учасниками інформаційної взаємодії перед адміністративними методами організації взаємодії (в Австралії обмін даними між багатьма відомствами здійснюється в рамках Партнерства інтеграції даних - DIPА792);

- проектний підхід до організації взаємодії інформаційних систем (наприклад, в Австралії реалізується проект мультиагентської інтеграції даних (MADIP) - партнерство шести державних установ).

Технічно взаємодія інформаційних систем може бути також організовано по централізованій і децентралізованій моделі. Обидві моделі взаємодії інформаційних систем мають як переваги, так і слабкі сторони. Централізована модель зручна для оперативної інформаційної взаємодії, однак має вищу ступінь уразливості з точки зору інформаційної безпеки. Децентралізована модель, особливо на перший погляд, більшою мірою відповідає цілям інформаційної безпеки (за рахунок розподіленого зберігання даних), але при цьому передбачає технологічні перешкоди для інформаційної взаємодії.

Третя, компромісна модель передбачає координацію державних інформаційних систем з централізованим зберіганням не всіх даних, а тільки тих, які необхідні для виконання координуючої функції, в той час як основний масив даних зберігається децентралізовано, але при цьому забезпечується доступ і переносимість даних (координаційна модель). Такий підхід є найбільш зваженим, оскільки він дозволяє оптимізувати ризики інформаційної безпеки за рахунок розподіленого зберігання даних, враховувати потреби окремих публічних органів, при цьому забезпечує умови для координації їх діяльності та оперативного обміну інформацією між ними.

У більшості країн реалізується або децентралізована модель зберігання даних (Австралія) або третя - координаційна модель (країни ЄС).

Прикладом організації інформаційної взаємодії з координаційної моделі є підхід, реалізований в Естонії. Так, єдина державна інформаційна

система даної країни складається з баз даних, які взаємодіють з шаром обміну даними державної інформаційної системи (тобто окремих баз даних, що адмініструються різними публічними органами), а також систем, що підтримують ведення баз даних (support systems). До систем, які підтримують ведення баз даних у державній інформаційній системі, відносяться: система класифікацій; геодезична система; система адрес; система заходів безпеки для інформаційних систем; рівень обміну даними інформаційних систем; система управління державною інформаційною системою. Координаційна модель передбачає дію інтегруючої платформи і підключеної до неї сукупності різних інформаційних систем (баз даних).

Таким чином, найбільш поширена в зарубіжних країнах модель правового регулювання взаємодії державних інформаційних систем передбачає наявність: загального нормативно-правового регулювання в сфері організації державних інформаційних систем та управління даними публічного сектора; спеціалізованих органів, які координують діяльність по створенню і функціонуванню інформаційних систем. Оптимальна модель взаємодії інформаційних систем не вимагає централізованого зберігання даних, але припускає наявність координуючої системи, що забезпечує технічну взаємодію всіх інформаційних систем, використовуваних в сфері публічного управління.

Важливим завданням в рамках державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів є забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності даних. Конфіденційність, цілісність і доступність даних утворюють класичну тріаду принципів інформаційної безпеки (confidentiality, integrity, accessibility - CIA).

У зарубіжній доктрині і зарубіжних правових актах поширений вузький підхід до розуміння інформаційної безпеки, при якому інформаційна безпека (information security, cyber security) охоплює головним чином питання захисту інформації та інформаційних систем в контексті забезпечення цілісності, доступності і конфіденційності інформації. У такому контексті

забезпечення інформаційної безпеки передбачає захист інформаційних систем від несанкціонованого доступу, спотворення, модифікації, знищення інформації.

У правових документах ЄС до інформаційної безпеки відносять безпеку мереж та інформаційних систем, яка б означала їх здатність протидіяти будь-якій дії, яке наражає на небезпеку доступність, автентичність, цілісність або конфіденційність зберігання, передачі або обробки інформації [85].

Таким чином, як показує іноземний досвід, поширена модель обмежувального розуміння конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яка передбачає захист інформаційних систем від спотворення, витоку інформації, неправомірного доступу до інформації і т.ін.

В рамках забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності велику роль грає захист критичної інформаційної інфраструктури (КІІ). Можна виділити дві основні моделі регулювання безпеки КІІ в залежності від безпосереднього предмета регулювання:

- «об'єктну» (Німеччина);
- «суб'єктно-діяльнісну» (Франція).

Характерні особливості кожного з моделі захисту КІІ такі.

«Об'єктна» модель характеризується наступними особливостями:

- регулювання спрямоване безпосередньо на об'єкти КІІ;
- наявність ієрархічно стрункої системи регулювання в сфері КІІ;
- побудова термінологічного апарату від визначення КІІ та її об'єктів;
- встановлення чітких критеріїв категоризації через формування

«порогових значень»;

- конкретне закріплення обов'язків суб'єктів;
- обмежена кількість уповноважених органів з чітко визначеною

компетенцією.

Серед особливостей «суб'єктно-діяльнісної» моделі необхідно відзначити:

- регулювання діяльності суб'єктів у сфері КІІ;
- розрізненість нормативно-правового регулювання в сфері безпеки КІІ;
- побудова термінологічного апарату від визначення життєво важливих послуг (сервісів);
- гнучкість в питаннях категоризації, ризик-орієнтований підхід;
- безліч регуляторів в різних сферах КІІ.

На нашу думку, Україні краще підходить суб'єктно-діяльнісна модель регулювання, оскільки вона є більш гнучкою (наприклад, конкретний об'єкт КІІ може належати конкретній особі, але не використовуватися, отже, збиток об'єкту не зробить істотного впливу, відповідно немає необхідності у вживанні спеціальних заходів безпеки). У даній моделі має значення господарська діяльність суб'єкта в тій чи іншій сфері і можливий збиток такою діяльністю від комп'ютерного інциденту. Зазначена модель передбачає більший ступінь самостійності суб'єктів і, як правило, передбачає ризик-орієнтований підхід (коли суб'єкт в кожному випадку виносить рішення про відповідність вжитих заходів кіберзагрозам).

У всіх досліджуваних країнах на нормативно-правовому рівні закріплена система заходів щодо захисту державних інформаційних систем. Наприклад, у Франції агентство, що відповідає за національну кібербезпеку (ANSSI), встановлює правила і політику захисту державних інформаційних систем, а також здійснює моніторинг і контроль за прийняттям запропонованих заходів безпеки.

В Естонії аналогічна система заходів розроблена Агентством по інформаційним системам (RIA). Агентство з інформаційних систем Естонії координує розробку та адміністрування інформаційних систем, забезпечуючи інтероперабельність державних інформаційної системи, організовує діяльність, пов'язану з інформаційною безпекою, протидіє кіберінцидентам в комп'ютерних системах. Система заходів безпеки інформаційних систем, затверджена урядом, передбачає диференціацію прийнятих заходів безпеки в

залежності від визначається рівня, класу і підкласу безпеки. Окремо розроблені правила оцінки ризиків інформаційної безпеки.

В деяких країнах, наприклад в Австралії, уряд розробив загальні керівні правила безпеки інформаційних систем не тільки в сфері публічного управління, але і в приватному секторі.

Отже, розгляд існуючих моделей регулювання інформаційної сфери на прикладі провідних держав, дає можливість впорядкування інформаційних відносин в суспільстві, що допоможе виявленню сутнісних особливостей практичної реалізації інформаційної функції держави.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

2.1. Характеристика нормативно-правової бази регулювання сфери інформаційних ресурсів

З метою вдосконалення та оптимізації механізму надання державних послуг політика держави повинна бути побудована на комплексному аналізі нормативно-правового регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів. Під нормативно-правовим регулюванням розуміється здійснюваний за допомогою правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до вимог економічного базису, суспільними потребами даного соціального ладу.

Державна інформаційна політика являє собою соціальний механізм визначення і реалізації цілей, завдань, принципів, пріоритетів і умов в розвитку інформаційної сфери, що забезпечують ефективне функціонування держави та її сталий розвиток, а також збереження і зміцнення духовної основи суспільства.

Дослідження нормативно-правового регулювання механізму процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів дозволить представити явища правової дійсності в робочому вигляді і оцінити його здатність гарантувати досягнення поставлених законодавцем завдань.

Вирішальне значення для нормативно-правового регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів мають положення Конституції України [16], закони України та інші нормативно-правові акти. Законодавча база повинна створити правову основу

забезпечення прозорості влади, ефективної взаємодії громадян і влади, розширення доступу громадян до діяльності органів влади.

Базисом нормативно-правової бази регулювання сфери інформаційних ресурсів є Основний закон держави – Конституція України. В сфері державного регулювання процесів формування та використання інформаційних ресурсів важливими є конституційні норми, які спрямовані на реалізацію інформаційних прав і свобод людини та їх гарантій. Зокрема, до них слід віднести наступні [16]:

- ст. 31 – гарантії на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції;
- ст. 32, яка стосується не допуску щодо збирання, зберігання, використання конфіденційної інформації про особу без її згоди;
- ст. 34, в якій закріплюється право на свободу слова, право на вільне вираження своїх поглядів і переконань, право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію;
- ст. 50, в якій забороняється засекречення інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту тощо;
- ст. 57, якою гарантується право особи мати свої права і обов'язки, в тому числі щодо отримання законодавчої інформації;
- ст. 17, яка визначає, що держава повинна забезпечувати інформаційну безпеку України.

Наступної складової нормативно-правового регулювання сфери інформаційних ресурсів є закони України. З метою найбільш якісного сприйняття та повного розуміння системи нормативно-правового регулювання сфери формування та використання інформаційних ресурсів, вважаємо за доцільне об'єднати усю сукупність норм у відповідні блоки.

До першого блоку пропонуємо віднести нормативно-правові акти, які визначають концептуальні та стратегічні цілі й завдання держави в інформаційній сфері, зокрема: Закон України «Про інформацію» [49], Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [51], Закон

України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» [56] тощо.

Другий блок представлений нормативно-правовими актами, які спрямовані на визначення системи органів (суб'єктів) державного регулювання процесів формування та використання інформаційних ресурсів. До них відносять: Закон України «Про Кабінет Міністрів України» щодо визначення повноважень проведення державної політики у сфері інформатизації, сприяння становленню єдиного інформаційного простору та ін. [50], Закон України «Про телекомунікації» [66], у якому визначено правовий статус Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Третій блок включає законодавчі акти, які направлені на регулювання інформаційних та інформаційно-інфраструктурних відносин, а також регламентують взаємодію органів державної влади з іншими суб'єктами в сфері інформаційних ресурсів, а саме: Закон України «Про телебачення і радіомовлення» [65], «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [44], Закон України «Про державну таємницю» [42]. Також важливе місце у даному блоці займає Кодекс України про адміністративні правопорушення [15].

Ну і нарешті, четвертий блок включає законодавчі норми, які регламентують правовий статус суб'єктів, які здійснюють свою діяльність в інформаційній сфері. До таких відносяться: закон України «Про телекомунікації» [66], який визначає основні права та обов'язки операторів телекомунікацій; закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [39], що визначає права, обов'язки та гарантії ЗМІ тощо.

У зв'язку із тим, що нормативно-правове регулювання процесів формування та використання інформаційних ресурсів охоплює різноманітні галузі права, забезпечує регулювання відносин незалежно від форми власності (державної, комунальної, приватної), а також сфера інформаційних

відносин розповсюджується на безліч об'єктів, пропонуємо нормативно-правові акти класифікувати в залежності від вищезазначених критеріїв. Зокрема:

- сфера національної безпеки держави: закон України «Про державну таємницю», у якому наведено порядок надання допуску громадян до державної таємниці [42];

- сфера послуг зв'язку: закон України «Про телекомунікації», який визначає права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у даній діяльності або користуються телекомунікаційними послугами [66] ;

- регулювання засобів масової інформації: закони України «Про видавничу справу», який встановлює загальні засади видавничої справи, регулює порядок організації та провадження видавничої діяльності, виготовлення та розповсюдження видавничої продукції, умови взаємовідносин і функціонування суб'єктів видавничої справи [37]; «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні», що створює правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації (преси) в Україні та встановлює державні гарантії їх свободи [44], «Про телебачення і радіомовлення», який регулює відносини, що виникають у сфері телевізійного та радіомовлення на території України, а також визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови їх функціонування та спрямований на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань [65];

- регулювання бібліотечної та архівної справи: закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», який гарантує право на вільний доступ до інформації, знань, залучення до цінностей національної та світової культури, науки та освіти, що зберігаються в бібліотеках [36], «Про Національний архівний фонд та архівні установи», який регулює відносини, пов'язані із

формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду, та інші основні питання архівної справи [52];

- розвиток інформаційно-статистичного забезпечення: закон України «Про державну статистику», який регулює правові відносини в галузі державної статистики, визначає права і функції органів державної статистики, організаційні засади здійснення державної статистичної діяльності з метою отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації [41], закон України «Про науково-технічну інформацію», у якому регулюються правові і економічні відносини громадян, юридичних осіб, держави, що виникають при створенні, одержанні, використанні та поширенні науково-технічної інформації, а також визначаються правові форми міжнародного співробітництва в цій галузі [55];

- захист прав інтелектуальної власності: закон України «Про авторське право і суміжні права» направлений на охорону особистих немайнових прав і майнових прав авторів та їх правонаступників, пов'язаних із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва, і прав виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення [35], «Про охорону прав на промислові зразки», який регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на промислові зразки [58], «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на винаходи і корисні моделі [57] тощо.

Важливе значення в рамках нормативно-правового регулювання процесів формування та використання інформаційних ресурсів мають акти міжнародного права. На нашу думку, найбільш важливими серед них є нормативно-правові акти інституцій Європейського Союзу:

- Директива Європейського Парламенту та Ради від 11.03.1996 р. № 96/9/ЄС «Про правовий захист баз даних» [9];

- Директива 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2000 року «Про електронну комерцію» [11];

- Директива 2002/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 липня 2002 року «Про секретність та електронні комунікації» [10];

- Директива 2019/1024 від 20 червня 2019 року Європейського Парламенту та Ради в справі відкритих даних та вторинного використання інформації публічного сектора тощо).

Вагомий обсяг нормативно-правового матеріалу, який передбачає детальне регулювання особливостей процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів міститься у нормативно-правових актах, які носять підзаконний характер. Зокрема, найбільш значимими є такі: Указ Президента України «Про Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні» [60], Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [48], Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [61], Інструкція Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги України [38] тощо.

Отже, уся сукупність правових норм як національного законодавства, так і міжнародного права становлять нормативно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів (рис. 2.1).

В сучасних умовах, на практиці, нормативно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів зазнає суттєвого впливу факторів зовнішнього середовища. Серед них, окрім правових актів інституцій Європейського Союзу, характеристика яких була вище, варто виділити сукупність інших норм міжнародного права в сфері інформаційних відносин та різноманітні міжнародні рейтинги та звіти міжнародних організацій.

Рис. 2.1. Нормативно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів

Примітка. Складено автором.

До міжнародних норм в сфері інформаційних відносин відносять акти, які прийняті такими міжнародними органами та організаціями: Генеральна Асамблея ООН, Всесвітній конгрес інформаційних технологій, Всесвітня Асамблея з стандартизації телекомунікацій, Рада Європи, Міжнародна організація стандартизації, Всесвітній саміт інформаційного суспільства, Європейська комісія з прав людини, Європейський регіональний форум з управління Інтернет, Міжнародний Союз електрозв'язку, Організація з безпеки і співробітництва в Європі та інші.

Щодо міжнародних рейтингів та звітів, які мають зовнішній вплив на нормативно-правове регулювання в сфері інформаційних ресурсів, то в першу чергу слід виділити такі:

- WEF Technological Readiness Index (індекс технологічної готовності);
- WEF Networked Readiness Index (індекс мережевої готовності);
- Government readiness (індекс готовності уряду);
- Government usage (індекс використання інформаційних технологій урядом);
- EIU e-Readiness Ranking (рейтинг готовності до електронного урядування);
- The Inclusive Internet Index (інклюзивний індекс інтернету);
- UN e-Government Index (індекс електронного уряду ООН).

Таким чином, нормативно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів покликаний забезпечувати регулювання суспільні відносини у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства, створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на такі ресурси, гарантій та механізму доступу до публічної інформації, розвитку

електронного урядування та відкритого уряду, електронного документообігу, інформаційної безпеки тощо.

2.2. Аналіз системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів

Перехід до електронного державного управління («електронного уряду», «електронної держави») – це характерна тенденція сучасного етапу реформування органів державної влади України. Основними аспектами державного управління в умовах використання інформаційних технологій на сучасному етапі є:

- розробка державної стратегії, концепцій відбувається з обов'язковим використанням інформаційних технологій;
- розробка, реалізація і оцінка державних програм здійснюється з використанням сучасних методів математичного моделювання;
- прийняття управлінських рішень на основі агрегування інформації та її комп'ютерної обробки на всіх трьох рівнях: місцевому, регіональному та державному;
- аналіз, моніторинг і інтерпретація соціально-економічних і політичних показників, що відображають розвиток території;
- застосування ефективних способів отримання, переробки, зберігання і використання потрібної соціально-економічної, соціально-політичної та наукової інформації.

Сучасний перехід до інформаційного суспільства здійснюється при активній ролі держави, яке бере на себе організацію інформаційно-комунікаційної системи в публічній сфері. Саме держава розробляє цілісну політичну концепцію переходу до інформаційного суспільства. Від неї

вимагається не тільки розробка нових програм, а й створення загальних умов для розвитку електронних інформаційних ресурсів.

Ефективне інформаційне забезпечення державного управління створює можливості для реалізації технологій електронної держави, яке, в свою чергу, визначає розвиток інформаційного суспільства. Від якості інформаційного забезпечення залежить обґрунтованість прийнятих рішень та ефективність функціонування системи державного управління. Високоякісне інформаційне забезпечення буде тільки за умови створення чіткої, ієрархічно-організованої системи управління.

На сьогоднішній день усі гілки влади приймають участь у державному регулюванні процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів. Дано характеристику системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів.

Верховною Радою України в рамках державного регулювання в сфері інформаційних ресурсів здійснюються такі повноваження:

- забезпечення ефективної роботи парламенту, її прозорості та відкритості;
- гарантування безпеки інформаційних ресурсів парламенту і конфіденційності інформації про особу;
- налагодження діалогу між парламентом, народними депутатами України та громадянами;
- поліпшення механізмів звітності парламенту, народних депутатів України перед виборцями;
- забезпечення повного доступу громадян до інформації про роботу парламенту;
- участі у глобальному інформаційному суспільстві.

Для виконання даної функції парламентом утворюються комітети ВРУ у сфері інформаційних ресурсів. Основними завданнями комітетів у парламенті є підготовка, розгляд та редагування законопроектів.

На сьогодні у ВРУ функціонує чотири Комітети, що опікуються питаннями свободи слова, регулювання засобів масової інформації, інформаційної політики та іншими напрямками, пов'язаними з сферою інформаційних ресурсів. До них належать:

- Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики;
- Комітет з питань свободи слова;
- Комітет з питань цифрової трансформації.

До відання Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики в сфері інформаційних ресурсів належать [59]:

- культурно-просвітницька діяльність (видавнича справа, бібліотечна справа, народні художні промисли);
- медійна індустрія (телебачення, ОТТ та IPTV, платформи з розповсюдження інформації, радіо), національна кіноіндустрія;
- аудіовізуальний ринок;
- друковані, електронні засоби масової інформації, у тому числі соціальні медіа, мережа Інтернет;
- державна політика у сфері інформації та інформаційної безпеки (крім питань, що належать до сфери національної безпеки та оборони);
- висвітлення діяльності Верховної Ради України.

До повноважень Комітету з питань свободи слова відносять [59]:

- забезпечення свободи слова;
- права громадян на інформацію;
- захист прав та свобод працівників ЗМІ;
- гарантії діяльності засобів масової інформації, захист прав журналістів і працівників засобів масової інформації;

Діяльність Комітету з питань цифрової трансформації направлена на виконання таких завдань:

- розробку законодавчих засад цифровізації та цифрового суспільства в Україні;
- впровадження Національної та державних програм інформатизації;

- реалізація програми ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Digital Single Market, EU4Digital) та інших програм цифрового співробітництва;
- впровадження інновацій у сфері цифрового підприємництва, розвиток екосистеми стартапів;
- забезпечення діяльності дослідницьких центрів у сфері цифрових технологій;
- цифрова індустрія та телекомунікації;
- електронне урядування та публічні електронні послуги;
- електронна демократія;
- електронні довірчі послуги та цифрова ідентифікація;
- державні інформаційно-аналітичні системи, електронний документообіг;
- державні інформаційні ресурси, електронні реєстри та бази даних;
- електронна комерція (електронна торгівля, електронний бізнес);
- смарт-інфраструктура (міста, громади тощо);
- розвиток сфери «відкритих даних»;
- визначення законодавчих засад адміністрування, функціонування та використання мережі Інтернет в Україні;
- кібербезпека та кіберзахист, у тому числі у сфері критичної інфраструктури;
- технічний та криптографічний захист інформації;
- розвиток цифрових компетентностей, цифрові права.

Крім цього, парламентський контроль здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений, є [67]:

1) захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

2) додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина суб'єктами, зазначеними у статті 2 цього Закону;

3) запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

4) сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародними стандартами у цій галузі;

5) поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина;

6) запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод;

7) сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу.

Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [16]. В сфері інформаційних ресурсів до повноважень Президента України можна віднести:

- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (п. 13 ст. 106 Конституції України) [16];

- здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави (п. 17 ст. 106 Конституції України) [16];

- очолюючи РНБО України, приймає безпосередню участь у здійсненні координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері інформаційної безпеки (п. 18 ст. 106, ст. 107 Конституції України [16], Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [63].

До основних завдань Кабінету Міністрів України у сфері інформаційних ресурсів відносять:

- забезпечення інформаційного суверенітету держави;
- здійснення інформаційної політики держави;
- виконання Конституції і законів України в інформаційній сфері; –

- сприяння забезпеченню інформаційних прав і свобод людини і громадянина;
- розробка та реалізація загальнодержавних програми в інформаційній сфері;
- розвиток і державна підтримка науково-технічного та інноваційного потенціалу держави;
- забезпечення інформаційної безпеки та боротьби зі злочинністю в сфері інформаційних відносин;
- координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади в інформаційній сфері тощо.

Для виконання останнього завдання КМУ створено Міністерство культури, молоді та спорту України, яке виконує наступні функції у сфері інформаційних ресурсів:

- формування державної політики щодо діяльності засобів масової комунікації;
- розробка стратегії інформаційної політики держави та забезпечення її дотримання;
- реалізація державної політики у сферах поширення інформації, просвітницької діяльності і використання національних інформаційних ресурсів;
- створення умов для розвитку інформаційного суспільства;
- здійснення державного контролю за діяльністю засобів масової комунікації незалежно від їхнього підпорядкування і форми власності.

Але, спеціальним органом у системі центральних органів виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтеперабельності,

розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії є Міністерство цифрової трансформації України.

Відповідно до Положення про Міністерство цифрової трансформації України [31], основними його завданнями є формування та реалізація державної політики:

- у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
- у сфері впровадження електронного документообігу;
- у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
- у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтеперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу;
- у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
- у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації та інвестицій в ІТ-індустрію;
- у сфері розвитку ІТ-індустрії.

Крім цього, серед органів виконавчої влади у сфері інформаційних ресурсів слід виділити Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, який призначений забезпечувати функціонування і розвиток державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, криптографічного та технічного захисту інформації [40]. До повноважень цього органу належить:

- забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку;
- формування та реалізації державної політики у сфері захисту інформації, кіберзахисту, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом, поштового зв'язку спеціального призначення тощо.

Також у системі органів виконавчої влади функціонує Державний комітет телебачення і радіомовлення [46]. Компетенція цього комітету поширюється на узагальнення практики застосування законодавства, розробку пропозицій щодо його вдосконалення, погодження проектів законів, розробку заходів щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи. На додачу, до повноважень цього комітету належать визначення порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади, моніторинг інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади, аналіз та прогноз розвитку ринку у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері, поліграфії. Комітет видає дозволи на ввезення видавничої продукції, що має походження з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України (та вилучення такої продукції у разі необхідності).

В системі органів виконавчої влади функціонують органи зі спеціальним статусом, і сфера інформаційних електронних ресурсів не є виключенням. Так, в Україні діє Національна рада з питань телебачення і радіомовлення. Національна рада складається з восьми членів, чотирьох з яких на посаду призначає Президент України, інша четвірка призначається за квотою ВРУ. Цей орган є конституційним колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законодавства у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень. Зокрема, Національна рада здійснює розробку та нагляд за виконанням ліцензійних умов, нагляд за дотриманням законодавства у сфері кінематографії, дотриманням законодавства щодо частки національного продукту,

виконанням телерадіоорганізаціями законодавства у мовних питаннях, питаннях захисту суспільної моралі тощо. Як регулятор, у межах своїх повноважень цей орган може застосовувати санкції до порушників.

Крім цього, ще одним органом є Рада національної безпеки і оборони, головою якої є Президент України. Згідно із Конституцією України та Законом «Про Раду національної безпеки і оборони України» [63] до складу цього координаційного органу входять очільники відповідних міністерств та інші посадовці. Компетенція органу поширюється на інформаційну сферу і включає можливість проведення заходів інформаційного характеру відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам (ґрунтуючись на оцінці РНБО).

До органів зі спеціальним статусом також відносять дві інституції, що функціонують при Президентові України – це Рада з питань свободи слова та захисту журналістів та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Відповідно до Положення, Рада з питань свободи слова та захисту журналістів виконує наступні завдань [62]:

1) аналізує законодавство в інформаційній сфері та розробляє пропозиції щодо його вдосконалення;

2) здійснює моніторинг стану забезпечення захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова в Україні, додержання журналістських стандартів, вносить пропозиції щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів;

3) розробляє заходи щодо конструктивної взаємодії державних органів, інститутів громадянського суспільства, засобів масової інформації з питань свободи слова та забезпечення гарантій законної професійної діяльності журналістів;

4) здійснює моніторинг інформаційного простору, формує пропозиції щодо вирішення актуальних питань захисту інформаційної безпеки України;

5) розглядає та вносить пропозиції з інших питань, які стосуються свободи слова та захисту журналістів.

Ще одним органом у сфері інформаційних ресурсів, який є функціонує при Президентові України є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. Цей орган державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку є підконтрольним Президентові України і підзвітним ВРУ. До її компетенції віднесено:

- забезпечення проведення єдиної державної політики з питань регулювання у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку;

- здійснення державного регулювання та нагляд у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку з метою максимального задоволення попиту споживачів на послуги зв'язку, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, збільшення обсягів послуг та підвищення їх якості, розвитку та модернізації телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки;

- забезпечення ефективного користування радіочастотним ресурсом і функціонування ринку телекомунікаційних послуг та послуг поштового зв'язку на основі збалансування інтересів суспільства, операторів та споживачів цих послуг;

- сприяння розвитку конкуренції та підприємництва, забезпечення рівних умов діяльності суб'єктів усіх форм власності, вдосконалення механізму регулювання ринкових відносин у галузі зв'язку [53].

Таким чином, проведена оцінка практика функціонування системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів дозволяє виділити наступні проблемні питання:

- неефективна організація державних електронних реєстрів, в яких інформація дублюється, автоматичний обмін даними є недоступним, система

ідентифікації користувачів працює лише частково, а процес автоматизації послуг не завжди спрощує їх;

- відсутність центральної бази даних посадових осіб, що ускладнює облік та впровадження сучасних практик управління людськими ресурсами;

- відсутність чітко визначених підходів до середньо- та довгострокового планування діяльності центральних органів виконавчої влади. Це, в свою чергу, призводить до розробки значної кількості постанов Кабінету Міністрів України;

- низьке застосування сучасних технологій та використання інструментів аналізу для роботи з даними в діяльності органів виконавчої влади.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

3.1. Модернізація інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства відбувається переосмислення підходів до різних аспектів державного регулювання в сферах телекомунікацій, телерадіомовлення, виробництва та розповсюдження аудіовізуальної продукції тощо. У даному контексті, актуальності набуває явище переходу до електронної держави як основної форми реалізації інформаційної функції держави на сучасному етапі.

Розглянемо різні підходи щодо з'ясування сутності даного поняття. Наприклад, Е. В. Талапіна вважає, що електронне державне управління - це нова інтерактивна форма взаємовідносин державних органів між собою, а також з фізичними та юридичними особами в галузі державного управління [75].

З точки зору Л.В. Приходько, електронна держава - це метод здійснення державної влади, заснований на використанні інформаційних технологій і має на увазі організацію діяльності з допомогою інформаційних технологій органів виконавчої влади - «електронний уряд», законодавчої влади - «електронний парламент», судової влади - «електронне правосуддя» [33].

Ми підтримуємо такий підхід до розмежування цих термінів, але слід підкреслити, що, електронна держава - це спосіб організації державної влади, який ґрунтується на інтернет-технологіях і інформаційній інфраструктурі і призначений для надання інформації та інформаційних послуг державними і муніципальними органами різним суб'єктам, для того щоб підвищити прозорість роботи державних і муніципальних структур і надати населенню можливість інтерактивної участі в прийнятті рішень. У зв'язку з цим для

реалізації цілей електронної держави створюються державні та муніципальні інтернет-сайти, які реалізують право суб'єктів на доступ до інформації, що виконують комунікативну функцію. Крім того, за інформацію, яка розміщується на подібному сайті, державні та муніципальні органи несуть повну відповідальність.

І.Л. Бачило зазначає, що поки немає однозначного розуміння термінів «електронна держава» і «електронний уряд». Однак вона не диференціює ці поняття, а фактично пропонує вживати їх як синоніми [4]. Такий підхід до проблеми представляється не зовсім вірним, так як він привів до того, що фактично тісно пов'язані проблеми надання електронних державних і муніципальних послуг та електронного уряду виявилися структурно в різних розділах. Однак надання електронних державних послуг є частиною електронного уряду. У той же час використання терміну «електронна держава» дозволяє проводити дослідження даних правових явищ більш комплексно, залучаючи до цього процесу не тільки правові, а й соціальні, політичні та економічні інструменти.

Слід зазначити, що вчені по-різному тлумачать поняття електронного уряду. На думку О. С. Соколової, це сукупність державних органів виконавчої влади, які реалізують свої повноваження за допомогою інформаційних технологій [72]. А.А. Тедеев в цьому понятті виділяє дві складові: розвиток системи інтернет-сайтів державних і муніципальних органів і розвиток інформаційної інфраструктури [76].

Д. А. Мілованцев наповнює зміст терміну «електронний уряд» наданням державних послуг в електронній формі та впровадженням системи управління за результатом. При цьому він підкреслює, що електронний уряд дозволить підвищити ефективність адміністративних механізмів взаємодії з населенням та юридичними особами не тільки під час надання державних послуг, а й дозволить сформувати нові соціально орієнтовані механізми обслуговування громадян [27].

Крім того, електронний уряд можна розглядати:

- як застосування інформаційних технологій в державному управлінні [78];

- як єдина соціально-відповідальна і інформаційно-відкрита організація влади [34];

- як особлива система організаційно-технічних засобів, що забезпечують взаємодію держави і громадян, бізнесу, інших органів влади [80];

- як застосування нових інформаційних технологій, в тому числі інтернет-технологій, в органах державного управління [13].

Отже, за цим підходом електронний уряд забезпечує державні структури інформаційними технологіями і дублює в електронному вигляді традиційну діяльність, відповідно тягне за собою значні додаткові бюджетні витрати, а значить є економічно не вигідним. При іншому підході, який існує в багатьох країнах, під електронним урядом розуміють концепцію, спрямовану на показники ефективності держави в цілому.

Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 роки та План заходів з її реалізації передбачають створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (електронне урядування) [74]. На думку Р.В. Амеліна, основним механізмом, що визначає концепцію формування електронного урядування, є створення електронних адміністративних регламентів [2].

Застосування електронного урядування реалізується шляхом створення онлайн-сервісів для фізичних і юридичних осіб на єдиному порталі, впровадження електронного документообігу в структурах виконавчої влади, закритою спеціалізованою інформаційною мережею для забезпечення руху інформаційних потоків всередині державних структур (наприклад, GovNet), розгалуженою інформаційно-телекомунікаційною інфраструктурою, систем криптографії та інших способів захисту інформації, електронного підпису,

електронного ключа, смарт-карт, інших засобів санкціонованого доступу до інформації.

Звідси випливає, що електронне урядування забезпечує не тільки більш зручний доступ громадянам до державної інформації та послуг, можливість участі в демократичних інститутах суспільства, а й підвищення якості цих послуг.

Впровадження технологій електронного урядування дозволяє підвищити ефективність державного управління за наступними напрямками:

по-перше, економляться фінансові ресурси за рахунок заміни паперових носіїв електронними;

по-друге, економиться час, забезпечується доступ громадян до інформації про діяльність державних і муніципальних органів;

по-третє, населенню надається можливість безпосередньо брати участь в прийнятті управлінських рішень;

по-четверте, поліпшується якість послуг, що надаються державними органами;

по-п'яте, підвищується рівень інформованості населення.

Нами структуровано основні переваги надання державних інформаційних послуг в електронній формі (таблиця 3.1).

Отже, позитивні наслідки формування електронних систем надання державних інформаційних послуг полягають в наступному:

- нівелювання рівня територіальної нерівності внаслідок дистанційного контакту виробника і споживача інформаційних послуг;

- збільшення швидкості надання інформаційних послуг на основі використання мережевих технологій і зростання швидкості обробки інформації;

- підвищення прозорості діяльності органів влади та управління внаслідок забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів;

- поліпшення системи зворотного зв'язку за рахунок реалізації можливостей систем реєстрації та обробки інформації, що надходить.

Таблиця 3.1

Класифікація переваг надання державних інформаційних послуг в
електронній формі

Переваги	Форми прояву	Характеристика
Підвищення доступності інформаційних послуг	Географічна доступність	Наявність можливостей дистанційної взаємодії
	Часова доступність	Можливість отримання послуги у будь-який час
	Інформаційна доступність	Наявність відкритого доступу і специфікованого пошуку інформації
Збільшення швидкості і зниження вартості обробки інформації	Цифрова обробка запитів	Скорочення часу, необхідного для збору, введення та обробки даних
	Здійснення лінгвістичного аналізу	Автоматизація пошуку і обробки інформації шляхом їх угруповання і узагальнення
	Здійснення факторного аналізу	Автоматичне виявлення відхилень і факторів, що їх викликають
Зменшення витрат споживачів, пов'язаних з пошуком і отриманням інформаційних послуг	Навігаційне забезпечення	Прямий доступ до інформації через розгорнутий зміст і за допомогою підказок
	Наявність довідкових систем	Можливість ознайомлення з однаковими правилами формування запитів і надання послуг
	Реалізація принципу «одного запиту»	Відсутність необхідності звернення до послуг різних сервісних структур
Поліпшення якості державних інформаційних послуг	Використання єдиного інтерфейсу	Застосування єдиних правил формування запитів, що мінімізують ймовірність помилок
	Забезпечення інтеграції ресурсів	Використання інформаційних ресурсів різних систем
	Реалізація індивідуального підходу	Можливість обробки конкретного запиту конкретного споживача
Зменшення транзакційних витрат взаємодії	Пряме надання послуг	Ліквідація посередників в процесі інформаційної взаємодії держави, населення і бізнесу
	Зменшення кількості учасників процесу надання послуг	Скорочення числа інстанцій, які беруть участь в процесі надання послуг
	Удосконалення координації	Оптимізація алгоритмів взаємодії сторін процесу надання інформаційних послуг

Примітка. Складено автором.

Відповідно до стандартів Європейського Союзу перелік основних державних послуг, надання яких є обов'язковим за допомогою інформаційних технологій. Так, для фізичних осіб повинні бути доступними:

- оплата прибуткових податків: подача декларації, отримання повідомлення про перевірку;
- надання інформації агентствами зайнятості при пошуку роботи;
- оформлення соціальної допомоги (обов'язковими є три з чотирьох нижчеперелічених): виплати по безробіттю; виплати сім'ям, які мають дітей; медичні витрати; гранти для студентів);
- отримання особистих документів (паспорта та водійських прав);
- реєстрація транспорту;
- подача заяви до компетентних органів на дозвіл будівництва;
- подача заяви в поліцію про скоєння правопорушення;
- пошук інформації в публічних бібліотеках;
- отримання свідоцтва про народження та реєстрацію шлюбу;
- подача документів для вступу до ЗВО;
- публікація оголошень про зміну адреси для фізичних осіб;
- запис на прийом та отримання інформації про наявність послуг в лікувально-профілактичних установах.

У свою чергу, для юридичних осіб державою повинні надаватися такі послуги:

- сплата соціальних внесків на співробітників;
- подача декларацій і отримання повідомлень про корпоративні податки;
- подача заяв і отримання повідомлень про податок на додану вартість;
- реєстрація нової юридичної особи;
- подача інформації в статистичні служби;
- подача митної декларації;
- отримання дозволів від екологічних структур;
- здійснення закупівель для державних потреб.

Сьогодні в Україні функціонують Методичні рекомендації щодо проведення попереднього обстеження системи управління якістю міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, які окреслюють

єдині підходи і критерії до порядку проведення попереднього обстеження системи управління якістю міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади з метою визначення напрямів для підвищення результативності, ефективності та якості їх діяльності [45].

Ми пропонуємо удосконалити деякі елементи цих методичних рекомендацій. Зокрема, визначаючи склад команди слід запросити людей, відповідальних за: розробку стратегій на основі збору та використання даних, впровадження технологічних інструментів, захист персональних даних та правових питань, обробку великої кількості даних. На нашу думку, перед командою повинна стояти задача виконання таких завдань:

- підготовка, координація, моніторинг та оцінка стратегій відкриття даних;
- розробка стандартів відкриття даних та їх впровадження;
- інвентаризація та аналіз наявних електронних ресурсів;
- підготовка та тестування ІТ-інфраструктури, що буде використовуватися для зберігання та доступу до цих ресурсів;
- підготовка графіків обміну загальнодоступними даними;
- співпраця з неурядовими організаціями, представниками бізнес-сектору та іншими установами, зацікавленими у відкритті та використанні даних.

Важливим аспектом модернізації інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів є покращення взаємодії державних та місцевих органів влади із населенням. В даний час формується інфраструктура електронної взаємодії державних і муніципальних органів і суспільства. Створюється інтерактивний сервіс для журналістів і редакцій ЗМІ, що забезпечує можливості онлайн-акредитації журналістів на заходи, проведені у виконавчих органах влади, що має особливої значення для регіональних ЗМІ.

Пропонуємо розробити Програму пріоритетного розвитку електронного урядування, яка б включала до свого складу такі підпроекти,

як: електронний уряд, телемедицина, дистанційна освіта, що, в свою чергу, дозволить стверджувати, що в даний час практично склалася інформаційна система державного управління, в якій використовуються переважно інформаційні технології для реалізації публічної влади. Зокрема, дана Програма має бути спрямована саме на забезпечення інформаційної прозорості та відкритості діяльності державних і муніципальних органів, ефективної взаємодії держави і суспільства з використанням інформаційних технологій. Одним із сучасних інструментів, здатним забезпечити ефективну інтерактивну взаємодію громадян і органів влади, є технологія універсальних електронних карт в системах міжвідомчої електронної взаємодії органів влади.

Підвищення ефективності державного і муніципального управління на сучасному етапі розвитку суспільства неможливо без впровадження електронних, інформаційних технологій, що в свою чергу дозволяє реалізовувати громадянам свої права на доступ до інформації і отримувати ефективні і зручні у використанні державні послуги.

Слід зазначити, що, з одного боку, завдання підвищення ефективності взаємодії державних і муніципальних органів вирішується на основі інтенсивного використання інформаційних технологій, наприклад:

- розвиток системи внутрішньо-організаційного документообігу;
- поступова відмова від використання в рамках закупівель для державних потреб програмних продуктів з закритими (неопублікованими) вихідними текстами програми, а також відмова від використання закритих (неопублікованих) форматів документів і протоколів обміну даними;
- розвиток міжвідомчої системи електронного документообігу, завдяки якій скорочуються терміни обробки різних документів державними і муніципальними органами за умови забезпечення сумісності стандартів і технічних протоколів обороту інформації;

- розвиток систем взаємодії на рівні центральної ланки державного управління і місцевого самоврядування, які забезпечують високу якість прийнятих управлінських рішень.

З іншого боку, розвиток інформаційних технологій і впровадження їх в адміністративні процеси вимагає посилення міжвідомчої взаємодії. Основні напрями модернізації системи державного і муніципального управління на основі впровадження інформаційних технологій - це спрямованість на сумісність стандартів і технічних протоколів обороту інформації, надання вільного доступу до інформаційно-телекомунікаційних мереж державних і муніципальних органів і бюджетних установ, реалізація галузевих програм інформатизації. Основним способом реалізації ідей електронної держави служать офіційні сайти державних і муніципальних органів. Вони повинні бути не тільки інструментом доступу до інформації про їхню діяльність, а й одним з основних способів надання державних послуг, при цьому для їх надання необхідно організувати інтерактивну взаємодію.

Отже, основне завдання процесу впровадження інформаційних технологій в роботу державних і муніципальних органів полягає в підвищенні ефективності їх діяльності. Її вирішення дозволить громадянам безперешкодно реалізовувати право на доступ до інформації і надавати їм державні та муніципальні інформаційні послуги.

Таким чином, основна домінанта зміни ролі і місця держави на ринку інформаційних послуг повинна, на нашу думку, зміщуватися в умовах цифровізації економіки від суто регулятивної функції до більш активної участі в якості продуцента і постачальника державних інформаційних послуг, що надаються населенню в електронній формі. Комплекс вищевідзначених позитивних ефектів, що сприяють підвищенню доступності та прозорості необхідної споживачеві інформації, як було зазначено вище, буде сприяти зниженню рівня інформаційної асиметрії, досить високого в сучасних вітчизняних умовах.

3.2. Уніфікація нормативно-правового механізму державного регулювання процесу формування та використання електронних інформаційних ресурсів

Проведений у параграфі 2.1 аналіз нормативно-правової бази регулювання процесу формування та використання електронних інформаційних ресурсів показав, що залишається ряд питань, які є не достатньо врегульованими. Зокрема, мова йде про:

- надання доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів;
- удосконалення системи залучення громадян України, об'єднань громадян, юридичних осіб-резидентів України щодо ініціювання державної цільової програми або проекту;
- процедуру громадського;
- порядок оприлюднення інформації про державні програми та проекти на всіх стадіях їх розроблення та реалізації; відповідальність за негативні фінансові наслідки або припинення інвестиційних проектів.

В межах нашого об'єкта дослідження, детальніше зупинимось на напрямках удосконалення нормативно-правового механізму державного регулювання процесу формування та використання електронних інформаційних ресурсів щодо надання до них публічного доступу. На сьогодні, на жаль, не існує чітких рамок для відкриття інформаційних ресурсів, що продукуються публічними організаціями, а також для їх використання. Громадянин має мати доступ до широкого кола інформації з найбільшим ступенем відкритості та можливість швидкого доступу на зрозумілих засадах.

Одна з умов досягнення прозорості та відкритості органів влади, а відповідно й підвищення ефективності її діяльності в процесі вироблення державної політики, забезпечена шляхом прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації» [43], проте рівноправна співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, вимагає подальших кроків з підвищення

освітнього та культурного рівня громадян шляхом безперешкодного доступу до публічних інформаційних ресурсів.

Відповідно до ст.4 закону України «Про доступ до публічної інформації» [43] суб'єкт публічного права у своїй діяльності при наданні доступу до публічних інформаційних ресурсів має керуватися наступними принципами:

- прозорості та відкритості, відповідно до яких вони зобов'язані без правових обмежень для їх отримання, копіювання, вторинного використання, крім обмежень, встановлених законом;
- доступності, згідно з якою має бути надана фактична можливість отримання та використання інформаційних ресурсів;
- рівноправності.

На нашу думку, з метою впорядкування та створення простору публічних електронних інформаційних ресурсів доцільним є визначення наступних позицій: розробка порядку набуття прав на електронні інформаційні ресурси (повні майнові авторські права на ресурс, що передбачають отримання ліцензії власником; часткові майнові авторські права на ресурс, що передбачають визначення засад реалізації спільного права); визначення ступеня відкритості електронних інформаційних ресурсів.

Актуальним аспектом є захист авторським правом опису каталогів чи музейних описів, є важливим у ситуації обмеження права на вторинне використання публічних електронних інформаційних ресурсів через те, що заклад культури не є первинним власником авторських прав. В межах нормативно-правового механізму державного регулювання процесу використання електронних інформаційних ресурсів ми пропонуємо не поширювати сферу захисту авторських прав на:

- інформацію (документи), що не відповідають передумовам захисту авторських прав, тобто не є проявом творчої діяльності індивідуального характеру, зокрема зображення музейних експонатів незалежно від техніки виконання (2D, 3D), метадані, підготовлені відповідно до чинних інструкцій;

- об'єкти, які виключаються із сфери захисту авторських прав відповідно до ст. 10 Закону України «Про авторське право та суміжні права» [35];

- твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і (або) суміжних прав на які закінчився або ніколи не виник, включаючи 2D та 3D документальні фотографії, фотографії, не підписані ім'ям автора та створені до 1994 року, всі журналістські фотографії, створені до 1994 року;

- ресурси, створені працівниками установи, наприклад творчі метадані або ресурси, щодо яких установа придбала авторські майнові права (надання доступу із дотриманням особистих немайнових прав).

Важливим кроком з боку держави в рамках регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів стало створення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів (НРЕІР) [47], який виконує функції державного репозиторію для обліку всіх електронних інформаційних ресурсів держави: електронних реєстрів, кадастрів, класифікаторів, а також – інформаційних систем, які забезпечують їх функціонування та використовують інформацію з них. НРЕІР є невід'ємною складовою системи інтеперабельності країни та має забезпечити електронний процес погодження та отримання доступу до держреєстрів шляхом укладання відповідної е-угоди між постачальником даних, їх отримувачем і тримачем НРЕІР.

На сьогодні, на жаль, немає структури доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів, а лише окремі складові організації НРЕІР. Тому, ми пропонуємо впровадження трирівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в НРЕІР на основі різних типів ліцензій для захисту авторських прав:

- базовий рівень – інформаційні ресурси, що доступні за допомогою державного репозиторію (Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів) і не передбачають інших прав на основі застосування технологій керування цифровими правами (Digital rights management, DRM) для

обмеження використання електронних інформаційних ресурсів (вимагає реєстрації та оплат, якщо мова йде про права інтелектуальної власності) та/або відкритий доступ (Open Access) без контролю доступу, але із збереженням всіх прав і відповідно обмеженням свободи використання документу;

- середній рівень – інформаційні ресурси, що вимагають ліцензії, яка надає часткову свободу доступу та використання, скажімо тільки в некомерційних цілях на основі ліцензії Creative Commons Attribution NonCommercial (CC BY-NC) або її різновиду CC BY-NC-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору;

- вищий рівень – інформаційні ресурси з відкритою ліцензією, яка дозволяє повною мірою отримати доступ і здійснювати їх використання на основі ліцензії CC BY-SA або CC BY-ND без можливості зміни (переробки і розвитку) твору.

Не може виключатися можливість застосування у певних ситуаціях інформаційного ембарго, яке створює ефект запізнення (від року до двох років) для того, хто хотів би скористатися всією повнотою доступу на одному з рівнів. Це забезпечить охорону результатів дослідницьких проєктів, особливо тих, що мають комерційну цінність. Це має підтримувати інтерес комерційних організацій до співпраці з публічним сектором.

Основна теза, що має супроводжувати процес різнорівневого доступу полягає в тому, що інформація створена за публічні кошти має бути максимально доступною. У сфері науки вільний доступ (за одним з рівнів) як до окремих наукових публікацій, так і збірників, що фінансуються коштом бюджету, а також до публікацій, підготовлених працівниками органів, що фінансуються з бюджету. Освітня сфера має безперечно надавати можливість обробки та вторинного використання інформаційних ресурсів. Це може стосуватися: навчальних видань, що створені за публічний кошт; ресурсів створених працівниками публічних освітніх організацій. Трохи складніша ситуація із сферою культури, де має надаватися більш гнучкий доступ, про

що згадувалося вище. Базовий рівень або інформаційне ембарго має застосовуватися у випадку ресурсів, що мають високу комерційну вартість. Також є доцільним запровадження оплати за комерційне використання ресурсів.

Наступним аспектом розвитку електронних інформаційних ресурсів є інтернет-адреса, яка має бути унікальною та легко впізнаваною, адже від цього залежить популярність і кількість переглядів, відвідування сторінки потенційними клієнтами. Знаходячи електронні інформаційні ресурси в мережі Інтернет потенційні клієнти отримують інформацію, яка допомагає їм зробити вибір на користь саме цього підприємця, його послуги або його товару.

У ст. 1 Закону України «Про телекомунікації», під доменом розуміється частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізується адміністратором; доменне ім'я – це позначення (словесне, цифрове, словесно-цифрове), яке використовується для ідентифікації діяльності юридичних і фізичних осіб у мережі Інтернет з будь-якою метою [66].

Сучасні виклики ставлять на порядок денний узагальнення існуючих інструментів формування та реалізації державної політики, що містяться в законах України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», а також проекті Закону України «Про державне стратегічне планування». Слід пам'ятати, що інформаційна сфера є доволі делікатною матерією, тому не слід забувати про провідну роль морально-етичних норм у здійсненні регулювання інформаційної сфери. Головний аргумент полягає в тому, що саме мораль визначає, ким є для людини інша людина, як слід вести себе щодо іншої людини. Отже, мораль виконує функцію регулювання відносин між людьми. Звичайно існують й інші фактори суспільної саморегуляції. При цьому знову повертаємось до права, як більш чіткого,

формалізованого і тому, як здається, більш ефективного механізму регулювання відносин, ніж мораль. Однак, мораль є більш широким і дієвим способом саморегуляції, ніж право, яке має досить обмежену сферу застосування. Однією з найважливіших перешкод на шляху виконання мораллю своєї життєзабезпечуючої функції - забобони, що полягають в тому, що мораль нібито не усядисуща, що нібито є області, вільні від моралі. До них найчастіше зараховують бізнес і політику. Це певний міф. За такого роду забобонами ховається мало приємна істина, яка полягає в тому, що області, оголошені зонами, вільними від дії моралі, тобто свого роду офшорами, насправді є не офшорами, а зонами дії іншої моралі - кримінальної, бандитської або будь-якої іншої. Отже, справа не в свободі чи несвободі від моралі - свободи від моралі в людському суспільстві бути не може. А справа в тому, яка мораль є панівною в тому чи іншому суспільстві, наскільки великі та впливові ті області, на які не поширюється дія домінуючої моралі. Говорячи мовою синергетики, мораль можна визначити як дивний аттрактор від якого залежить порядок і напрямок розвитку системи в цілому. Таким чином, мораль відіграє визначальну роль у державному регулюванні інформаційної сфери. До того ж, захист суспільної моралі не може здійснюватися виключно правовими засобами. Має бути досліджено роль неформальних інститутів, що впливають на стан відносин у цій сфері, та опрацьовано шляхи співпраці органів державної влади з громадянським суспільством.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання – удосконалення механізмів державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів. Отримані в процесі дослідження результати дають змогу сформулювати висновки і пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення.

1. В процесі дослідження визначено, що електронний інформаційний ресурс - це інформаційний ресурс, що зберігається в електронному чи комп'ютеризованому форматі і може бути досягнутий, знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології обробки даних.

Виділено основні проблеми державного регулювання в сфері інформаційних ресурсів: замкнутість процесу інформатизації, що здійснюється суб'єктами державного регулювання за територіальним або відомчим принципом; двоїстість інституту держави в ситуації інформаційної асиметрії; стан формальних правил взаємодії зацікавлених суб'єктів, нормативно-правова база, що регулює відносини з приводу формування і використання інформаційних ресурсів.

2. Проведено аналіз правового регулювання інформаційної взаємодії різних державних інформаційних систем, що має на меті створення єдиного інформаційного простору в сфері публічного управління. У зв'язку із цим виокремлено такі моделі: централізована модель, що є зручною для оперативної інформаційної взаємодії, однак має вищу ступінь уразливості з точки зору інформаційної безпеки; децентралізована модель, яка відповідає цілям інформаційної, але при цьому передбачає технологічні перешкоди для інформаційної взаємодії; компромісна модель, що передбачає координацію державних інформаційних систем з централізованим зберіганням не всіх даних, а тільки тих, які необхідні для виконання координуючої функції.

3. Охарактеризовано нормативно-правовий механізм державного регулювання процесів формування та використання електронних інформаційних ресурсів, який покликаний забезпечувати регулювання суспільних відносин у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства, створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на такі ресурси, гарантій та механізму доступу до публічної інформації, розвитку електронного урядування та відкритого уряду, електронного документообігу, інформаційної безпеки.

4. Проведено оцінку системи державних інституцій з регулювання електронних інформаційних ресурсів в Україні, яка представлена трьома окремими групами суб'єктів:

- центральні органи державної влади, які в рамках загальної компетенції визначають основні засади державної інформаційної політики;
- центральні органи виконавчої влади та державні колегіальні органи, що мають спеціальну компетенцію в інформаційній сфері;
- органи державної влади та місцевого самоврядування які реалізують державну політику в галузі електронних інформаційних ресурсів в рамках інформаційного забезпечення основних напрямків своєї діяльності.

5.3 метою модернізації інституційного середовища регулювання електронних інформаційних ресурсів, визначено поняття електронної держави, як спосіб організації державної влади, який ґрунтується на інтернет-технологіях і інформаційній інфраструктурі і призначений для надання інформації та інформаційних послуг державними і муніципальними органами різним суб'єктам, для того щоб підвищити прозорість роботи державних і муніципальних структур і надати населенню можливість інтерактивної участі в прийнятті рішень.

6. Запропоновано впровадження трирівневої системи доступу до публічних електронних інформаційних ресурсів в Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів на основі різних типів ліцензій для захисту авторських прав:

базовий рівень – інформаційні ресурси, що доступні у державному репозиторії і не передбачають інших прав з відповідним обмеженням свободи використання документів;

середній рівень – інформаційні ресурси, що вимагають ліцензії, яка надає часткову свободу доступу та використання тільки в некомерційних цілях, іноді без можливості зміни (переробки і розвитку) твору;

вищий рівень – інформаційні ресурси з відкритою ліцензією, яка дозволяє повною мірою отримати доступ і здійснювати їх використання, іноді без можливості зміни (переробки і розвитку) твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б., Пухтецька А. А. Адміністративно-правові засади подолання кризових явищ в сфері державного управління. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Право*. Київ, 2011. Вип. 1. С. 159- 176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2011_1_22.
2. Амелин Р. В. Правовые аспекты разработки и применения автоматизированных информационных систем в государственном и муниципальном управлении: дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2010. С. 71.
3. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційноправові аспекти / за ред. О. М. Бандурка. Харків: Вид-во Університету внутрішніх справ, 2000. 257 с.
4. Бачило И. Л. Информационное право: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. М., 2011. С. 396–398.
5. Бурило Ю. Інформаційна сфера як сфера господарювання: теоретикоправовий аспект. *Правова інформатика*. 2012. № 4. С. 18-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pinform_2012_4_6.
6. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права: монографія. В. М. Брижко та ін. / за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного. Ужгород: ІВА, 2003. 240 с.
7. Грицяк Н. В., Литвинова Л. В. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства: навч. посіб. / за заг. ред. д. держ. упр., професора Н.В. Грицяк. Київ: Вид-во К.І.С., 2015. 108 с.
8. Дегтяр А. О. Аналітично-організаційне забезпечення прийняття та реалізації державно-управлінських рішень: дис... д-ра наук з держ. управління: 25.00.02. Донецьк, 2005. 415 с.
9. Директива Європейського Парламенту та Ради від 11.03.1996 р. № 96/9/ЄС «Про правовий захист баз даних». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241.
10. Директива 2002/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 липня 2002 року «Про секретність та електронні комунікації». URL :

<https://nkrzi.gov.ua/images/upload/58/19/6f96b8148ef15842f70cba3dd98f055b.pdf>

11. Директива 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2000 року «Про електронну комерцію». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224.

12. Електронне урядування: навч. посіб. / А. І. Семенченко та ін. / за ред. А. І. Семенченка. Херсон, 2014. 391 с.

13. Жумаев Ю.Г. Электронное правительство – максимальная эффективность управления государством. *Правовые вопросы связи*. 2009. № 1. С. 14.

14. Зарубіжний досвід упровадження електронного урядування / авт. кол. : Т. Камінська, А. Камінський, М. Пасічник та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. С. А. Чукут. К., 2008. 200 с.

15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122.

16. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96>

17. Копанєва В. О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : моногр. Київ, 2009. 198 с.

18. Кормич Б. А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України : моногр. Одеса: Юрид. л-ра, 2003. 472 с.

19. Крюков О. І. Інформаційне забезпечення публічної влади як чинник національної безпеки держави в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*: зб. наук. пр. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2016. Вип. 4. С. 142–149.

20. Куспляк І. С., Серенок А. О. Моніторинг упровадження інструментів електронного урядування як основи надання адміністративних послуг в електронному вигляді: результати дослідження. *Теорія та практика*

державного управління. Харків: Вид-во «Магістр», 2015. Вип. 2. С. 37-43.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_8.

21. Логінов О. В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 23 с

22. Лопушинський І. П. Електронні закупівлі як складова електронного урядування в Україні. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. Херсон: ХНТУ, 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2013_1_12.

23. Малиновський В.Я., Грицьк Н.В., Семенченко А.І. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. 70 с

24. Марущак А. І. Тенденції розвитку медіа-сфери України у контексті інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2018. № 2. С. 96-102.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2018_2_11.

25. Марченко П. М. Керування документаційними процесами. *Українська архівна енциклопедія*. Київ: Горобець, 2008. С. 461.

26. Мелюхин И.С. Формы государственного регулирования процессов информатизации. *Информационное общество*, 1994, Вып. 6, С. 3-17.

27. Милованцев Д. А. Система мониторинга использования информационно-коммуникационных технологий в деятельности федеральных и региональных органов государственной власти. *Информационное общество*. 2006. Вып. 2–3. С. 4–5.

28. Мороз В.М. Діалектика єдності та протиріч змісту категорій «механізми державного управління» та «механізми держави». *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*: зб. наук. пр. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2019. Вип. 2(11). С. 181–196.

29. Новицький А. М. Феномен «інформаційного суспільства» як об'єкт наукового дослідження. *Інформація і право*. 2011. 1(1). URL:

<http://www.ippi.org.ua/novitskii-am-fenomen-informatsiinogo-suspilstva-yak-obekt-naukovogodoslidzhennya>

30. Панова І. В. Правотворення в інформаційній сфері. *Правова інформатика*. 2015. № 1. С. 34-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pinform_2015_1_7.

31. Питання Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-п>

32. Порядок інформаційного наповнення і технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади: затверджений наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. №327/225. Офіційний вісник. 2003. № 2. Ст. 49.

33. Приходько Л. В. Зарубежный опыт внедрения и использования системы «электронный суд». *Государство и право*. 2007. № 9. С. 82.

34. Приходько Л. Электронное правительство как развитие идей электронной демократии. URL: <http://www.dissert.h10.ru/artical/prihodkoL1.html>

35. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

36. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 р. № 32/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>.

37. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.1997 р. № 318/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-вр>.

38. Про внесення змін та доповнень до Інструкції Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій України: рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 24 січня 2007 р. № 69. *Вісник Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення*. 2007. № 8. С. 63-67.

39. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 540/97-ВР. Відомості Верховної Ради. 1997. № 50. Ст. 302.

40. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3475-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 258.

41. Про державну статистику : Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>

42. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855- XII. Відомості Верховної Ради. 1994. № 16. Ст. 93

43. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

44. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII. Відомості Верховної Ради. 1993. № 1. Ст. 1.

45. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення попереднього обстеження системи управління якістю міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 26.04.2019 р. № 80-19. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_080859-19

46. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 р. № 341. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-п>.

47. Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2004 р. № 326. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2004-п>.

48. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>.

49. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

50. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

51. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>.

52. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 р. № 3814-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>.

53. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації: Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1067/2011 р. Офіційний вісник України. 2011. № 31. Ст. 1195.

54. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04 лютого 1998 р. № 74/98-ВР. Відомості Верховної Ради. 1998. № 27-28. Ст. 181.

55. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

56. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

57. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

58. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

59. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 р. № 19-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-IX>

60. Про Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні : Указ Президента України від 22.05.1998 № 505/98. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505/98>.

61. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-п>.

62. Про Раду з питань свободи слова та захисту журналістів : Указ Президента України від 06.11.2019 р. № 808/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2019>.

63. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Відомості Верховної Ради. 1998. № 35. Ст. 237.

64. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386. Офіційний вісник України. 2013. № 44. Ст. 1581.

65. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII. Відомості Верховної Ради. 1994. № 10. Ст. 43.

66. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV. Відомості Верховної Ради. 2004. № 12. Ст. 155.

67. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст.9.

68. Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA. URL: <https://hostmaster.ua/policy/?ua>

69. Ромащенко В. А. Правове регулювання інформаційного суспільства в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.01. Одеса, 2018. 26 с.

70. Савченко З.В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. №4 (18). URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.htm>

71. Серенок А. О. Від електронного уряду до електронного урядування: трансформація ІКТ як інструменту розвитку електронної демократії. *Теорія та практика державного управління*. Харків : Вид-во «Магістр», 2013. Вип. 1. С. 99-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2013_1_16.

72. Соколова О. С. Правовые и организационные основы формирования «электронного правительства» в Российской Федерации. *Материалы научно-практической конференции «Стратегия и механизм управления: опыт и перспективы»* (г. Вологда, 4–5 апреля 2008 г.). Вологда, 2008. С. 278.

73. Соснін О. Інформаційна сфера в реалізації інтересів інноваційного розвитку нації. *Віче*, 2011. № 15-16. С. 17-21.

74. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474. Офіційний вісник. 2016. № 55. Ст. 1919

75. Талапина Э. В. Информационная функция государства. *Административное и информационное право (состояние и перспективы развития)*. М., 2003. С. 248.

76. Тедеев А. А. Информационное право: учебник. М., 2005. С. 101–122.

77. Цимбалюк В. С., Гавловський В. Д., Гриценко В. В. Основи інформаційного права України. Київ: Видавництво «Знання», 2004. 274 с.

78. Чубукова С. Г., Элькин В. Д. Основы правовой информатики (юридические и математические вопросы информатики). М., 2005. С. 56–58.

79. Чукут С., Литвиненко О. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ: Вид-во НАДУ, 2003. Ч. 2. 100 с.

80. Шевердяев С.Н. Правовое сопровождение развития электронного правительства в России: новые идеалы и старые проблемы. *Государственная власть и местное самоуправление*. 2008. № 11. С. 33.

81. Швець М. Україна на шляху до Інформаційного суспільства / М. Швець, Р. Калюжний, В. Цимбалюк, В. Гавловський, В. Брижко. *Правова*

інформатика. 2003. № 1. С. 90-98. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pinform_2003_1_18.

82. Яременко О. Державне управління інформаційною сферою в Україні: структурно-функціональний аспект. *Правова інформатика*. 2008. № 2 (18). С. 9-17.

83. Arrêté du 17 décembre 2012 portant création d'un service à compétence nationale dénommé «Réseau interministériel de l'Etat». URL :
<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000026792328&categorieLien=id>

84. Décret n°2014-879 du 1er août 2014 relatif au système d'information et de communication de l'Etat. URL :
<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000029337021>

85. Directive (Eu) 2016/1148 of The European Parliament and of The Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union. URL : https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.194.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2016:194:TOC

86. Principes de mutualisation du SI de l'Etat. URL :
https://www.numerique.gouv.fr/uploads/201811-CSIC-Fiche_05-principes-mutualisation.pdf

Виконав: студент магістратури
за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування
заочної форми навчання

_____ А.Б. Кусій

Науковий керівник:

доцент кафедри публічного
управління та адміністрування,
к.е.н., доцент

_____ Т.М. Фасолько

Робота допущена до захисту:

завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування,
д.держ.упр., доцент

_____ Е.В. Щепанський